

องค์ความรู้จากภูมิปัญญาสู่การศึกษาและเผยแพร่ งานเทศกาลประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช

องค์ความรู้จากภูมิปัญญาสู่การศึกษาและเผยแพร่งาน
เทศกาลประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น
จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำนำ

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช ตระหนักถึงคุณค่าของประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นที่ยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมายาวนาน เป็นประเพณีวัฒนธรรมประจำจังหวัด นครศรีธรรมราชที่งดงาม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยผ่านการต่อวิถีชีวิตยัง ดำเนินการต่อเนื่องก่อให้เกิดเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ อันโดดเด่น และเป็นเสน่ห์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่น นับเป็นทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดที่มีคุณค่า สามารถสร้างรายได้ ให้แก่ชุมชนและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่จังหวัดนครศรีธรรมราช

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงได้จัดทำโครงการการรวบรวมองค์ความรู้ จากภูมิปัญญาสู่การศึกษาและงานเทศกาลประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราชขึ้น โดย คาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ในการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจอันดี เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบสานและสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ยังคงอยู่ เป็นที่กล่าวขานแก่คนทั่วไป อันจะนำมาซึ่ง ความภาคภูมิใจให้กับชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชและภาพลักษณ์ที่ดีงามของจังหวัดนครศรีธรรมราชสืบไป

(นางกฤตชญา ตระบันพฤกษ์)
วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช

สารบัญ

	หน้า
คำนำ วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช	๓
● เดือนมกราคม	๖
➤ ประเพณีวันขึ้นปีใหม่	๘
➤ ประเพณีให้ทานไฟ	๑๐
● เดือนกุมภาพันธ์	๑๒
➤ ประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ	๑๔
➤ ประเพณีกวนข้าวมธุปายาส (ยาคุ)	๑๗
➤ ประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าห่มพระพุทธรูป	๑๙
➤ ประเพณีแห่ผ้าห่มเจดีย์วัดควนชะลิก	๒๑
➤ ประเพณีออกปากเก็บข้าว	๒๔
➤ ประเพณีเดือนสามหลามเหนียวใส่ข้าวโบล	๒๘
● เดือนเมษายน	๓๐
➤ ประเพณีสงกรานต์	๓๒
➤ ประเพณีแห่นางตาน	๓๔
➤ ประเพณีสร้างรูปเหมือนพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์และรดน้ำขอพรผู้สูงอายุ	๓๗
➤ ประเพณีอาบน้ำคนแก่	๓๙
➤ ประเพณีซึกพระบกเดือน ๕	๔๒
● เดือนพฤษภาคม	๔๔
➤ ประเพณีวันวิสาขบูชา	๔๖
➤ ประเพณีสวดดำน	๔๘

● เดือนมิถุนายน	หน้า
➢ ประเพณีทำขวัญข้าว	๕๒
● เดือนกรกฎาคม	๕๔
➢ ประเพณีวันอาสาฬหบูชา-เข้าพรรษา	๕๖
➢ ประเพณีตักบาตรรูปเทียน	๕๘
● เดือนสิงหาคม	๖๐
➢ ประเพณีตักบาตรลอยแพ	๖๒
● เดือนกันยายน	๖๔
➢ ประเพณีบุญสารทเดือนสิบ	๖๘
➢ ประเพณีแห่จาดสารทเดือนสิบ	๗๐
● เดือนตุลาคม	๗๔
➢ ประเพณีลากพระ (ชักพระ)	๗๘
➢ ประเพณีลากพระ-แข่งเรือเพรียว“อารยธรรมแห่งสายน้ำ เอกลักษณ์เมืองปากพอง”	๘๒
● เดือนพฤศจิกายน	๘๖
➢ ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ	๘๘
➢ ประเพณีกวนข้าวอาชูรอ (ขนมอาชูรอ)	๙๐
➢ ประเพณีลอยกระทง	๙๒
● เดือนธันวาคม	๙๔
➢ ประเพณีการแข่งขันแข่งเรือเพรียว กีฬาพื้นบ้านมรดกวัฒนธรรมแห่งสายน้ำ	๙๖
➢ ประเพณีการสวดพระมาลัย	๙๙

ประเพณีวันขึ้นปีใหม่

ชื่อเทศกาล/ประเพณี : ประเพณีวันขึ้นปีใหม่
กำหนดจัดงาน : ๓๑ ธันวาคม - ๑ มกราคม
สถานที่ : วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดทุกวัดในพื้นที่ ๒๓ อำเภอ

ประวัติความเป็นมา :

ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่า ปี หมายถึง เวลาทั่วโลกได้โคจรรอบดวงอาทิตย์ครั้งหนึ่งราว ๓๖๕ วัน และเวลา ๑๒ เดือน ตามสุริยคติ แต่เดิมถือเอา วันแรม ๑ ค่ำ เดือนอ้ายเป็นวันขึ้นปีใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับคติแห่งพุทธศาสนา และได้เปลี่ยนแปลงไป

ตามคติพราหมณ์ คือถือเอาวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ เป็นวันขึ้นปีใหม่ ต่อมาในพุทธศักราช ๒๔๓๒ เป็นวันขึ้นปีใหม่ตามทางสุริยคติและรัฐบาลสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ประกาศให้ใช้วันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๔ เป็นวันขึ้นปีใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสากลทั่วโลกและใช้มาถึงปัจจุบัน

สำหรับพิธีของราชการและประชาชนในวันขึ้นปีใหม่ จะมีตั้งแต่คืนวันที่ ๓๑ ธันวาคม จนถึงวันที่ ๑ มกราคม โดยจัดให้มีงานรื่นเริงมหรสพ มีพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพรปีใหม่แก่ประชาชน สมเด็จพระสังฆราชประทานพรปีใหม่แก่พุทธศาสนิกชน วัดวาอารามต่างๆ จะจัดพิธีสวดมนต์ข้ามปี พิธีเจริญชัยมงคลคาถา ย่ำฆ้อง กลอง ระฆัง เพื่อแสดงความยินดีต้อนรับรุ่งอรุณแห่งชีวิตของประชาชนในปีใหม่โดยทั่วกัน และในวันที่ ๑ มกราคม จะมีการทำบุญตักบาตร และกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ ในทุกพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การสวดมนต์พร้อมทำบุญตักบาตรเนื่องในวันขึ้นปีใหม่แบบไทยถือเป็นการให้กำลังใจที่ดีเป็นการเริ่มต้นปีใหม่ด้วยความเป็นสิริมงคลเทศกาลปีใหม่หลายคนที่เป็นคนต่างจังหวัดไม่มีโอกาสกลับไปถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองจะได้ตั้งใจเป็นกุศลเพื่อทำบุญตักบาตรและสวดมนต์ข้ามปีได้กลับไปทำบุญที่บ้านเกิดของตนเอง เพื่อให้จิตใจสดชื่นแจ่มใสเบิกบานในโอกาสวันขึ้นปีใหม่เป็นโอกาสตรวจสอบตัวเองเกี่ยวกับการกระทำที่ผ่านมาตลอดทั้งปี ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ตั้งใจทำให้ดีขึ้น อกัยผู้ที่บาดเจ็บหรือชุ่นเคืองเริ่มต้นใหม่ประสานความสัมพันธ์ด้วยดี ❀

ประเพณีให้ทานไฟ

ชื่อเทศกาล/ประเพณี : ประเพณีให้ทานไฟ
กำหนดจัดงาน : เข้าตรุษเดือนอ้าย-เดือนยี่
สถานที่ : บริเวณลานวัด

ประวัติความเป็นมา :

การให้ทานไฟเป็นการทำบุญด้วยไฟเพื่อให้ความอบอุ่นแก่พระภิกษุสงฆ์ในตอนเช้ามีดของวันที่มีอากาศหนาวเย็น ใช้ลานวัดเป็นที่ก่อกองไฟและทำขนมถวายพระ ถือเป็นประเพณีเก่าแก่และดึงามนำศรัทธาที่ถือปฏิบัติต่อกันมาช้านาน ส่วนใหญ่นิยมทำขนมพื้นบ้าน ด้วยเตาไฟปรุงขึ้นมาร้อน ๆ ถวายพระสงฆ์ พระสงฆ์สวดมนต์ให้ศีลให้พรแก่ผู้ที่มาทำบุญ ระยะเวลาการให้ทานไฟไม่มีกำหนดแน่นอนแล้วแต่ความสะดวกในการนัดหมาย แต่ส่วนใหญ่จะทำกันในช่วงเดือนยี่ ซึ่งเป็นช่วงอากาศหนาวเย็นที่สุด ชาวบ้านจะนัดหมายไปพร้อมกันในเวลาว่างหรือตอนเช้ามีด

พิธีกรรมการก่อกองไฟ ชาวบ้านมักใช้ไม้ฟืนหลายอันมาซ้อนกันเข้าเป็นเพิง ก่อกองไฟ นิมนต์พระสงฆ์มานั่งผิงไฟ เพื่อให้เกิดความอบอุ่น การทำขนมให้ทานไฟจะต้องปรุงขึ้นที่วัด ชาวบ้านจะปรุงขนมแต่ละชนิดที่เตรียมมา เช่น ขนมเบื้อง ขนมครก ขนมโค ฯลฯ แล้วนำขนมที่ปรุงร้อนๆไปถวายพระสงฆ์ ขณะทำขนมพระสงฆ์ก็จะฉันไปพร้อมๆกัน จะหยุดปรุงขนมก็ต่อเมื่อเครื่องปรุงที่เตรียมมาหมด เมื่อพระสงฆ์ฉันจนอิ่มแล้ว ชาวบ้านจึงรับประทานกันอย่างสนุกสนานหลังจากพระสงฆ์ฉันเสร็จเรียบร้อยแล้วก็สวดให้ศีลให้พรแก่ผู้ที่มาทำบุญเป็นอันเสร็จพิธี ประเพณีการให้ทานไฟนิยมประกอบพิธีกันในเดือนอ้ายหรือ เดือนยี่ของทุก ๆ ปี

ปัจจุบันบางหมู่บ้านกำหนดให้เป็นเช้ามีดของวันปีใหม่ คือวันที่ ๑ มกราคม เป็นวันไปวัดทำบุญให้ทานไฟและจัดกิจกรรมปีใหม่ต่อเนื่องกันไป ❀

กุขท้าวขันธุ์

ประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ

- ชื่อเทศกาล/ประเพณี : ประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ
กำหนดจัดงาน : วันมาฆบูชา ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓
สถานที่ : ณ สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช ถนนราชดำเนิน
บริเวณวัดพระธาตุวรมหาวิหาร อ.เมืองนครศรีธรรมราช

ประวัติความเป็นมา :

ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ ขณะพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช กษัตริย์แห่งอาณาจักรตามพรลิงค์ ประกอบพิธีสมโภชพระบรมธาตุเจดีย์ทรงระฆัง ชาวอินทปัตย์ นำผ้าผืนยาวซึ่งเรียกว่า “ผ้าพระบฏ” ถวายพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช จึงทรงรับผ้าพระบฏประกอบพิธีห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ต่อมาชาว

นครศรีธรรมราชได้จัดบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ด้วยผ้าพระบฏเป็นประจำ จนกลายเป็นประเพณีสำคัญ เรียกว่า “ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ” สืบมาถึงปัจจุบัน

ประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ เป็นการจัดงานมหากุศลที่ยิ่งใหญ่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา และสืบสานประเพณีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่สืบทอดกันมายาวนานกว่า ๘๐๐ ปี

สำหรับพิธีของราชการในงานประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ วันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๓ ก็จะมีกิจกรรมการกวนข้าวมธุปายาส (ยาคุ) พิธีสมโภชผ้าพระบฏพระราชทาน และวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ มีการทำบุญตักบาตร อัญเชิญและแห่ผ้าพระบฏพระราชทาน พิธีถวายผ้าพระบฏพระราชทาน ส่วนประชาชนนำ

ผ้าพระบฏผ้าผืนยาว สีแดง สีเหลือง ขาว ไปห่มพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชและเวียนเทียนรอบพระบรมธาตุเจดีย์ถือกันว่าเป็นโอกาสสำคัญของชีวิตที่ได้บูชาพระพุทธองค์อย่างใกล้ชิด ❖

ประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ แสดงให้เห็นถึงลักษณะสังคมของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ยึดมั่นอยู่ในพระพุทธศาสนา การทำบุญเพื่ออุทิศเป็นพุทธบูชาเพื่อใกล้ชิดพระพุทธศาสนา และแสดงให้เห็นว่าองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์รวมจิตใจศูนย์รวมความศรัทธาพุทธศาสนิกชนทุกทิศจึงประสงค์มาห่มผ้าพระธาตุอย่างพร้อมเพรียงกัน

ประเพณีกวนข้าวมรุปายาส (ยาคุ)

ชื่อเทศกาล/ประเพณี : ประเพณีกวนข้าวมรุปายาส (ยาคุ)

กำหนดจัดงาน : วันขึ้น ๑๓ ค่ำ และ ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ก่อนวันมาฆบูชา

สถานที่ : วัดพระธาตุวรมหาวิหารและวัดในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติความเป็นมา :

ข้าวมรุปายาส หรือ ข้าวยาคุ คือ ข้าวที่หุงเจือด้วยน้ำผึ้ง เป็นความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ ปัจจุบันมรุปายาสได้ถูกดัดแปลงมาเป็นแบบไทยๆ โดยเพิ่มส่วนผสมหลายอย่าง เช่น น้านมข้าว ถั่ว งา ข้าวฟ่าง เผือก ส้ม ผลไม้ต่างๆ และ นมเนย ชาวนครศรีธรรมราช เรียกว่า ข้าวยาคุ หรือ ยาโค นิยมทำกันเป็นพิธี เรียกว่า พิธีกวนข้าวยาคุ มีทั้งพิธีพุทธเจริญุพระพุทธรมณฑ์และพิธีพราหมณ์เชิญเทวดาผู้กวนโดยสาวพรหมจารี

ถือกันว่าเป็นข้าวมงคลและศักดิ์สิทธิ์มาแต่โบราณกาลพุทธศาสนิกชนเชื่อว่าข้าวยาคุเป็นอาหารทิพย์ช่วยให้
สมองดีเกิดปัญญาแก่ผู้บริโภค ทำให้ผิวพรรณผ่องใส อายุยืนยาว เป็นไอศถขนานเอก ขจัดโรคร้ายทุกชนิด และ
บันดาลความสำเร็จในการ ประกอบอาชีพเป็นสิริมงคลแก่ผู้บริโภคด้วย

การกวนข้าวธูปายาสเป็นภูมิปัญญาวัฒนธรรมเรื่องการถนอมอาหารที่พุทธศาสนิกชนปฏิบัติมา
สืบมาควบคู่กับการปลูกฝังความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาและวัดสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคม
เกษตรกรรม ส่งผลให้เกิดความสามัคคีในหมู่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันเกิดความอาทร เป็นขนมของฝากรับ
ประทานกัน

การกวนข้าวยาคุเป็นกิจกรรมที่สำคัญ ที่พุทธศาสนิกชนปฏิบัติกันมายาวนาน เป็นการปลูกฝังให้
ผู้คนมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา เกิดความรักสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความสำคัญกับอาชีพ
เกษตรกรรม ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์และปฏิบัติตามประเพณีที่ดั้งเดิม เป็นการและสืบทอดประเพณีให้คงอยู่
ตลอดไป ❀

งานมาฆบูชาแห่ผ้าห่มพระพุทธรีลาฯ

ชื่อเทศกาล/งานประเพณี : งานมาฆบูชาแห่ผ้าห่มพระพุทธรีลาฯ
กำหนดจัดงาน : วันมาฆบูชา ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓
สถานที่จัดงาน : บริเวณสนามหน้าที่ว่าการอำเภอบางขัน
และฐานพระพุทธรีลาฯ ตำบลบ้านลำนาว อำเภอบางขัน

ประวัติความเป็นมา :

งานมาฆบูชาแห่ผ้าห่มพระพุทธรีลาฯ ได้จัดขึ้น เพื่อน้อมเกล้าฯถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เนื่องในวาระที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบรอบ ๕๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๙ เป็นศูนย์รวมจิตใจประชาชนและเป็นสัญลักษณ์ชาวบางขันให้โดดเด่น พระพุทธรูป

ประติษฐานบนเนินมีการจัดงานมาฆบูชาแห่ผ้าห่มพระพุทธรูป ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ พ.ศ.๒๕๔๐ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมกิจกรรมแห่ผ้าและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

กิจกรรมการจัดริ้วขบวนแห่ผ้า ๓ สี คือ สีเหลือง สีขาว สีแดง นำผ้าขึ้นเวียนขวา ๓ รอบ และผูกอบบริเวณฐานพระพุทธรูป พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ถวายผ้าห่มพระพุทธรูป และพิธีเวียนเทียนรอบองค์พระพุทธรูป

พุทธศาสนิกชนบางคนเชื่อว่า การทำบุญและการกราบไหว้บูชาใกล้ชิดกับพระพุทธรูป ถือได้ว่าเป็นการบูชาที่ใกล้ชิดกับพระพุทธพระพุทเจ้าได้กุศลจริงๆ กลายเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับผู้คนในชุมชน บ้านลำนาวและบางคนเกิดความรักความสามัคคี ❀

แห่ผ้าห่มเจดีย์วัดควนชะลิก เนื่องในวันมาฆบูชา

ชื่อเทศกาล/งานประเพณี : แห่ผ้าห่มเจดีย์วัดควนชะลิก เนื่องในวันมาฆบูชา
กำหนดจัดงาน : วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓
สถานที่จัดงาน : วัดควนชะลิก อำเภอหัวไทร

ประวัติความเป็นมา :

วัดควนชะลิก ได้รับวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ.๒๐๔๓ มีโบสถ์โบราณสร้างด้วยไม้ ใช้สลักยัดไม้ใช้ตะปู ภายในโบสถ์มีรูปเหมือนอดีตเจ้าอาวาสพ่อท่านดำที่ประชาชนในพื้นที่ไปกราบให้ศรัทธาบนยอดเขาควนชะลิกเป็นที่ตั้งองค์เจดีย์มีอายุกว่า ๑๐๐ ปี เป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลองให้พุทธศาสนิกชนได้สักการะบูชา

ชาวตำบลควนชะลิก ร่วมกับภาคีเครือข่าย จัดงานประเพณีแห่ผ้าห่มเจดีย์วัดควนชะลิก เนื่องในเทศกาลมาฆบูชา วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ โดยขบวนแห่ผ้าหลากสีสันทันทั้งขาว เหลือง เขียว แดง ม่วง ฟ้ำ นำหน้าขบวนโดยวงดุริยางค์ และขบวนกลองยาวขบวนร่าอย่างสนุกสนานจากโรงเรียนวัดควนชะลิก เคลื่อนไปตามถนนในหมู่บ้าน ระยะทางประมาณ ๑ กิโลเมตร ไปสิ้นสุดที่วัดควนชะลิกเมื่อขบวนแห่ผ้าไปถึงวัดควนชะลิก มีการแหวนรอบอุโบสถ ๓ รอบ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา และ ความเป็นสิริมงคล จากนั้น มีการแห่ผ้าขึ้นไปยังบนยอดเขาควนชะลิกที่สูงชันด้วยระยะทางประมาณ ๕๐๐ เมตร

เมื่อขบวนผ้าขึ้นไปถึง มีการนำผ้าห่มองค์เจดีย์ที่ตั้งอยู่บนยอดเขาควนชะลิก ต่อจากนั้น มีการรำแสดงสมโภชเฉลิมฉลองด้วย ขณะที่ บางคนได้เดินเท้าขึ้นลงยอดเขาด้วยบันไดคอนกรีต จำนวน ๒๖๕ ขั้น ระยะทางอีกประมาณ ๓๐๐ เมตร แม้ทุกคนจะรู้สึกเหน็ดเหนื่อยที่ต้องเดินขึ้น-ลงภูเขาแต่ก็รู้สึกอิ่มใจอัมบุญ ที่ได้เข้าร่วมประเพณี

สำหรับกิจกรรมประเพณีแห่ผ้าห่มเจดีย์วัดควนชะลิก เป็นประเพณีท้องถิ่นที่แสดงออกถึงความสามัคคี เกิดจากความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจของทุกภาคส่วนในท้องถิ่น ในลักษณะลงขัน หรือลงแขกร่วมกันทำบุญ ❀

ออกปากเก็บข้าว

ชื่อเทศกาล งานประเพณี : **ออกปากเก็บข้าว**

กำหนดการจัดกิจกรรม : **เดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม (ฤดูเกี่ยวข้าว)**

ประวัติความเป็นมา :

จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดกิจกรรมออกปากเก็บข้าวด้วยแกะ เพื่อเสริมสร้างความรักความผูกพันในชุมชน เป็นการอนุรักษ์และสืบสานไว้ซึ่งปัญญาในท้องถิ่น การแสดงออกซึ่งความรักสามัคคี พร้อมทั้งร่วมสืบสานวิถีการเก็บข้าวด้วยแกะชาวนครศรีธรรมราชมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันเรียกว่า “ธรรมเนียมการออกปาก”

เป็นธรรมเนียมที่แสดงออกถึงความมีน้ำใจการขอความช่วยเหลือหรือไหว้วาน คล้ายประเพณี “การลงแขก” ของภาคกลาง การออกปากเกิดขึ้นเมื่อใดไม่มีใครทราบ แต่หากครอบครัวใดต้องการความช่วยเหลือ ก็จะออกปากหรือวานเพื่อนบ้านใกล้เคียงการออกปากเกิดจากหลายกรณีเช่น การออกปากไถนา ดำนา เก็บข้าว หามเรือน ขุดบ่อ ทำเรือน การออกปากไถนาบางแห่งเรียกว่า “ไถนาวาน” เนื่องจากวัวควาย ตายหรือโจรขโมย เจ้าของป่วยกะทันหัน

ขั้นตอนการออกปาก

๑. ผู้ออกปากจะไปเล่าความเดือดร้อนให้เพื่อนบ้านฟัง
๒. เพื่อนบ้านจะแนะนำว่าควรออกปาก ควรจะทำในวันไหน เพราะจะเลือกวันที่เพื่อนบ้านว่าง
๓. การบอกจะบอกต่อ ๆ ไม่จำเป็นที่ผู้ออกปากจะไปบอกทุกบ้าน

การออกปากก็จะมีการทำหลากหลายขั้นตอน ตอนเช้าเมื่อถึงวันนัดหมายเพื่อนบ้านนำแกระไปยังนาจุดนัดหมายเพื่อนบ้านจะเตรียมแกระ สวมหมวก ใส่เสื้อมียาว (แขนยาว) ลงในนาข้าวที่สุกร่วมพร้อมที่จะเก็บเกี่ยวโดยใช้แกระเกี่ยวข้าวที่ละรวงนำมารวมกันเต็มกำมือ มัดด้วยต้นข้าวเป็น ๑ เลียงจนได้จำนวนมากมาตามต้องการ ขณะเก็บข้าวก็จะมี การพูดคุย สนุกสนาน ถามสารทุกข์สุขดิบกัน ใกล้เที่ยงผู้ออกปากจะนำอาหารมาเลี้ยง เมื่อกินข้าวเสร็จ พักผ่อนอริยาบทเล็กน้อยแล้งลงนาเก็บข้าวกันต่อจนหมดวัน

ปัจจุบันประเพณีออกปากเก็บข้าวด้วยแกระถือว่ามึหลงเหลือน้อยมาก มักจะพบได้ตามหมู่บ้านชนบทเป็นประเพณีแสดงออกถึงความเจริญทางด้านวัฒนธรรมของชาวนครศรีธรรมราชที่เราควรจะหวงแหนและส่งเสริมอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมไว้ดำรงชีพชาวนาในจังหวัดนครศรีธรรมราชตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านท้องถิ่น เกิดการปรองดองมีความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะเป็นคุณค่าอันเกิดจากระยะเวลาที่เราปฏิบัติกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่คู่กับชาวนา

เดือนสามหลามเหนียว ใส่ข้าวโบสถ์

งานประเพณี : เดือนสามหลามเหนียว ใส่ข้าวโบสถ์
วันกำหนดจัดงาน : ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม
สถานที่ : ณ วัดทอนหงส์ ตำบลทอนหงส์ / ชุมชนคุณธรรมฯ พรหมโลก
อำเภอพรหมคีรี ตำบลโมคลาน ตำบลหัวตะพาน อำเภอท่าศาลา

ประวัติความเป็นมา :

ประวัติความเป็นมาของประเพณี “ใส่ข้าวโบสถ์ เดือนสาม หลามเหนียว” เป็นประเพณีของชาวบ้านชุมชนตำบลทอนหงส์และชุมชนคุณธรรมฯพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี และชุมชนใกล้เคียงที่มีมาแต่โบราณในช่วงวันแรม ๕-๖ ค่ำเดือน ๓ ของทุกปีเป็นงานบุญงานกุศลที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาแล้ว

ชาวบ้านและชุมชนใกล้เคียงจะมีการเตรียม ตัดไม้ไผ่ หาฟืน หามะพร้าว เตรียมข้าวเหนียว เพื่อเตรียมไว้สำหรับทำข้าวหลาม ในวันแรม ๗ ค่ำ บรรยากาศเป็นไปอย่างคึกคัก เพราะเป็นการรวมตัวสมาชิกร่วมงาน ประเพณีและช่วยกันปอกมะพร้าว ชูดมะพร้าว คั้นกะทิ กรอกข้าวเหนียวลงในกระบอกลูกไม้ไผ่ ฝึกระวังไฟในการเผาข้าวหลาม มีการพูดคุย สอบถามสารทุกข์สุขดิบ เป็นบรรยากาศที่หาได้ยากในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันทำให้ประเพณี “เดือนสามหลามเหนียว ใส่ข้าวโบสถ์” ของชุมชนลดความสำคัญน้อยลง

งานประเพณี “เดือนสามหลามเหนียว ใส่ข้าวโบสถ์” วัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูประเพณีเก่าแก่ตามความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา สร้างความรักความสามัคคี กระตุ้นจิตสำนึกของคนในหมู่บ้าน ชุมชน ปัจจุบันเห็นความสำคัญของวิถีชีวิตของคนรุ่นก่อน นำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน

ประเพณี “ใส่ข้าวโบสถ์ เดือนสาม หลามเหนียว” ชุมชนวัดทอน ชุมชนคุณธรรมฯพรหมโลก และชุมชนหัวตะพาน กำหนดจัดงานวันแรมวันแรม ๕-๖ ค่ำเดือน ๓ ของทุกปี จัดให้มีการจัดทำข้าวหลามที่ยาวที่สุดสร้างจุดเด่นให้เป็นที่รู้จักและสนใจของนักท่องเที่ยว มีกิจกรรม การเผาข้าวหลาม แข่งขันการกินข้าวหลาม การแสดงศิลปะพื้นบ้านมโนราห์ หนังตะลุง รั้วขบวนแห่ข้าวหลาม พิธีฉลองข้าวหลาม และถวายข้าวหลามแก่พระสงฆ์-สามเณร ตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ❀

លេខាប័ណ្ណ

ประเพณีสงกรานต์

- ชื่อเทศกาล/ประเพณี : ประเพณีสงกรานต์
กำหนดจัดงาน : วันที่ ๑๓-๑๕ เมษายน และทุกอำเภอในพื้นที่นครศรีธรรมราช
สถานที่ : บริเวณวัดพระธาตุวรมหาวิหาร และวัดทุกพื้นที่
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติความเป็นมา :

ประเพณีสงกรานต์ เป็นประเพณีการขึ้นปีใหม่ในช่วงวันสงกรานต์เรียกกันว่า “วันว่าง” ถือว่า ต้องว่างเว้นจากการทำงานทุกชนิด เช่น ว่างเว้นจากการซ้อมสี่ข้าวสาร การออกหาปูปลา ห้ามตัดผม ตัดเล็บ ตัดรากต้นไม้กิ่งไม้ ห้ามฆ่าสัตว์ทุกชนิด ห้ามขึ้นต้นไม้ ห้ามเขียนตีสองโทษคนหรือสัตว์ นอกจากนี้ ต้องประกอบ การกุศล มีการตัดบาตร ฟังธรรมเทศนา สรงน้ำพระพุทธรูป ปลอยนกปล่อยปลา แสดงความกตัญญูทวดเทวี

ต่อผู้ใหญ่ จัดหาผ้าใหม่ให้ผู้ใหญ่และอาบน้ำ “สระหัว” ให้ผู้ใหญ่และขอพรจากผู้ใหญ่ การเล่นน้ำสาดกันและมีการละเล่นรื่นเริงสนุกสนาน ประเพณีวันว่างกระทำกัน ๓ วัน ตรงกับวันที่ ๑๓ - ๑๕ เมษายน

ประเพณีสงกรานต์ ยังเป็นประเพณีสำคัญของชาวนครศรีธรรมราช ซึ่งจะเห็นจากการจัดกิจกรรมของชาวบ้านในชุมชน หมู่บ้าน ท้องถิ่น อย่างกว้างและนิยมมากขึ้นเป็นประเพณีสืบทอดกันมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน

คุณค่าของประเพณีสงกรานต์ เป็นประเพณีที่งดงามมีคุณค่าแห่งการรักษาจิตใจและสิ่งแวดล้อม การแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณและแสดงความปรารถนาดีความเอื้ออาทรต่อญาติมิตรและแขกผู้มาเยือน นับเป็นประเพณีแห่งการสามานสามัคคีทั้งในครอบครัวและชุมชน สังคม ชาวนครศรีธรรมราชร่วมเย็นและนำอยู่ต่อไปอีกนาน ❀

ประเพณีแห่ขางดาบ

- ชื่อเทศกาล/ประเพณี : ประเพณีแห่ขางดาบ
สถานที่ : สวนศรีธรรมโศกราช
สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช อ.เมืองนครศรีธรรมราช
วันเวลาที่จัด : วันที่ ๑๓-๑๕ เมษายน

ประวัติความเป็นมา :

ประเพณีแห่นางदानเป็นประเพณีที่เก่าแก่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ ที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งมีชุมชนพราหมณ์เกิดขึ้นในนครศรีธรรมราช หรือเมื่อราว พ.ศ. ๑๒๐๐ โดยเป็นงานประเพณีที่มีเพียงแห่งเดียวในประเทศไทย เพื่อบูชาเทพบริวารในคติพราหมณ์ นางदान หรือนางกระดาน หมายถึงแผ่นไม้กระดานขนาดกว้างหนึ่งศอก สูงสี่ศอก ที่วาดหรือแกะสลักรูปเทพบริวารในคติความเชื่อของพราหมณ์ จำนวน ๓ องค์ องค์ละแผ่น แผ่นแรกคือพระอาทิตย์ พระจันทร์ แผ่นที่สองคือพระธรณี แผ่นที่สามคือพระนางคงคา ใช้ในขบวนแห่แห่นมารับเสด็จพระอิศวร (หรือพระศิวะ) ที่เสด็จมาเยี่ยม

มนุษย์โลกในวันขึ้นปีใหม่ของพราหมณ์ คือในเดือนอ้าย ขึ้น ๗ ค่ำ และจะประทับอยู่ในมณฑลพิธีบริเวณหอพระอิศวรจนกระทั่ง เดือนอ้ายแรมค่ำ จึงเสด็จกลับ (รวมเวลาที่ประทับ ๑๐ ราตรี) พิธีแห่นางदानและการไล่ชิงช้าเป็นประเพณีของพราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราชนับถือพระอิศวรเป็นเทพเจ้า เรียกว่าพิธีไล่ชิงช้า หรือ พิธีตรียัมปวาย สืบทอดมาจนถึงรัตนโกสินทร์ เป็นการเสด็จมาเยือนยังโลกมนุษย์ของพระอิศวร เชื่อกันว่าเสด็จมาเพื่อประสาทพรให้เกิดความสงบสุข ความอุดมสมบูรณ์และช่วยคุ้มครองมนุษย์ให้ปลอดภัย นอกจากนี้ยังมีพิธีสงฆ์พระพุทธรูปสังฆะและการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ปัจจุบันนี้ในประเทศไทย มีพิธีแห่นางदानและไล่ชิงช้า เหลือเพียงที่นครศรีธรรมราชแห่งเดียว เป็นงานประเพณีที่ชาวนครศรีธรรมราชภูมิใจเป็นประเพณีดั้งเดิมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างยาวนานแต่ครั้งบรรพกาล การที่ชาวเมืองนครศรีธรรมราชร่วมกันรื้อฟื้นประเพณีขึ้นมาเพื่อเผยแพร่ประเพณีแห่นางदानให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง นับเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการช่วยกันธำรงไว้ซึ่งมรดกภูมิปัญญาทางประเพณีที่ทรงคุณค่ายิ่ง

และได้รับการสนับสนุนให้เป็นกิจกรรมสำคัญในปฏิทินการท่องเที่ยวเทศกาลสงกรานต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยอีกกิจกรรมหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประเพณีสงฆ์น้ำรูปเหมือนพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ และรดน้ำขอพรผู้สูงอายุ อำเภอช้างกลาง

ชื่อเทศกาล/ประเพณี : ประเพณีสงฆ์น้ำรูปเหมือนพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ และรดน้ำขอพรผู้สูงอายุ อำเภอช้างกลาง

กำหนดจัดงาน : วันที่ ๕ เมษายน

สถานที่จัดงาน : สนามหน้าที่ว่าการอำเภอช้างกลาง
(บริเวณศาลาพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์)

ประวัติความเป็นมา :

งานประเพณีสงฆ์น้ำรูปเหมือนพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ และรดน้ำขอพรผู้สูงอายุ อำเภอช้างกลาง เป็นงานประเพณีท้องถิ่น เพื่อน้อมรำลึกถึงพระคุณของท่านพระครูพิศิษฐ์อรรถการ(คล้าย จันทสุวณโณ) พ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ ซึ่งท่านได้สร้างคุณงามความดีมากมายขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ แสดงออกถึงความกตัญญู กตเวที เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนในตำบล หมู่บ้าน และประชาชนได้ตลอดจนส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวบ้านอำเภอช้างกลาง

จัดให้มีขบวนแห่รูปเหมือนพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ พิธีสรงน้ำพระพุทธรูป พิธีสรงน้ำรูปเหมือนพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ และพิธีรดน้ำขอพรผู้สูงอายุในอำเภอช้างกลางในแต่ละหมู่บ้าน มีการแสดงศิลปพื้นบ้าน เช่น มีการขับร้องเพลงบอก การแสดงของคณะกลองยาวของท้องถิ่น การขับร้องเพลงกล่อมลูกจากผู้สูงอายุ เป็นงานประเพณีของอำเภอช้างกลาง ซึ่งจัดทุกวันที่ ๙ เมษายน ของทุกปี ❀

ประเพณีอาบน้ำคนแก่

เทศกาล/ประเพณี : ประเพณีอาบน้ำคนแก่
สถานที่ : วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
วันเวลาที่จัด : วันที่ ๑๓-๑๕ เดือน ๕

ประวัติความเป็นมา :

ประเพณีอาบน้ำคนแก่เป็นประเพณีเกี่ยวเนื่องมาจากประเพณีสงกรานต์ชาวนครศรีธรรมราช เชื่อกันว่า ๑๔ เมษายน เทวดาที่เฝ้ารักษาเมืองทั้งหลายจะพากันขึ้นไปเมืองสวรรค์กันหมด ทั้งเมืองจึงปราศจากเทวดา วันนี้เรียกว่า “วันว่าง” คือเป็นวันที่ทุกสิ่งทุกอย่างว่างเทวดาคุ้มครอง ชาวบ้านจะหยุดทำกิจการงานทุกอย่างเก็บสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ไว้ ๓ วัน

ในวันว่าง ชาวบ้านจะนำภัตตาหารและเครื่องนมัสการต่างๆทำบุญวัดใกล้บ้าน สักการะและสร่งน้ำพระพุทธสิหิงค์ เพื่อนำไปไว้ใช้ในงานมงคลที่บ้าน เมื่อสร่งน้ำพระพุทธสิหิงค์แล้ว ชาวนครศรีธรรมราชจะนำอาหาร เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ให้ญาติคนแก่ที่ตนเคารพนับถือแล้วขออาบน้ำ รดน้ำ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

ประเพณีอาบน้ำคนแก่อยู่ในช่วงระยะของวันที่ ๑๓ เมษายน วันที่ ๑๔ และวันที่ ๑๕ เดือน ๕ (เมษายนของทุกปี) ซึ่งเลือกเอาวันไหนก็ได้ เวลาทำพิธีกรรมจะเป็นตอนเช้าหรือตอนบ่ายตามนัดหมายของแต่ละครอบครัว แต่ละหมู่บ้าน โดยนัดหมายสถานที่และวันเวลาไว้ล่วงหน้าเป็นประจำทุกปี เพื่อให้ลูกหลานได้มีเวลาเตรียมการ

สถานที่อาบน้ำ อาจเป็นที่บ้านหรือที่วัด ตามความเหมาะสม โดยอาจใช้บ้านเป็นสถานที่ทำพิธีอาบน้ำคนแก่ในกรณีที่เจ้าของบ้านเป็นคนตระกูลใหญ่มีลูกหลานมาก แต่ในกรณีที่ทำกันเป็นพิธีอาบน้ำคนแก่รวม

กันทั้งหมู่บ้าน ลูกหลานจะนำคนแก่ของตระกูล มารวมกันที่วัด เพื่ออาบน้ำพร้อมกัน

การเตรียมน้ำสำหรับพิธี เตรียมโองไบใหญ่บรรจุน้ำ นำน้ำพระพุทธรณ์หรือจากน้ำที่สงฆ์พระพุทธรณ์ สิบหิ้งค์ ผสมลงไปใต้น้ำสะอาด เติมเครื่องหอมนานาชนิด เตรียมเครื่องนุ่งห่ม เช่น ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดตัว ผ้าซีกอาบ (ผ้าขาวม้า) ไว้ให้คนแก่ที่ตนนับถือได้มีเสื้อผ้าใหม่และเงินไว้สำหรับทำบุญและใช้สอยตามต้องการ

พิธีกรรม เมื่อเชิญคนแก่นั่งในโรงพิธีเรียบร้อยแล้ว ลูกหลานและชาวบ้านนำดอกไม้รูปเทียน พนมมือ กล่าวขอขมา เป็นการแสดงออกทางกาย วาจา และใจ คือการละเมียดที่เกี่ยวกับชีวิต ทรัพย์สิน และของรักของผู้อื่น ทางวาจา หรือวจีกรรม คือพูดโกหก พูดนินทาว่าร้าย พูดคำหยาบ และเพื่อจ้อ ทางใจ หรือ มโนกรรม คือ ความอยากได้ของผู้อื่น ความพยาบาทคิดร้าย และความคิดไม่ถูกต้องตามทำนองครองธรรม พิธีอาบน้ำ เป็นการตักน้ำ อาบให้กับคนแก่หรือมารดมือและมอบเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้คนแก่ พร้อมขอพร ลูกหลานนำเสื้อผ้าชุดใหม่มาผลัดเปลี่ยนให้คนแก่ ทาแป้ง หวีผม แต่งตัวให้ อันเป็นเสร็จพิธี ❀

ชักพระบกเดือน ๕

ชื่องานประเพณี : ชักพระบกเดือน ๕
กำหนดการจัดงาน : วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๕
สถานที่จัดกิจกรรม : อำเภอพิปูน / อำเภอลานสกา

ประวัติความเป็นมา :

ประเพณีชักพระบกเดือน ๕ เป็นประเพณีสำคัญสืบทอดกันมายาวนาน โดยถือเอาวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๕ (เดือนเมษายนของทุกปี) ถือเป็นกิจกรรมพิเศษซึ่งเป็นช่วงที่ว่างจากฤดูการเก็บเกี่ยวและมีกิจกรรมรดน้ำดำหัวขอพรผู้สูงอายุควบคู่กันไปด้วยเป็นวันชักพระบกที่มีความเป็นพิเศษ เนื่องจากช่วงออกพรรษามีฝนตกชุกเสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วมไม่สามารถชักพระในช่วงวันออกพรรษาหรือเดือนสิบเอ็ดดังเช่น

พื้นที่อื่นๆได้ เพื่อเป็นการสานต่อการสืบทอดประเพณีชักพระบวและเป็นการสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของภาคประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอและจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วย จึงได้กำหนดจัดงานประเพณีชักพระในฤดูแล้งแทน จึงได้กำหนดจัดงานประเพณีชักพระในฤดูแล้งแทน โดยเรียกว่า”งานประเพณีชักพระบว

เรือพระส่วนใหญ่มักจะทำเป็นรูปพญานาคหรือมังกรโดยชาวบ้านในชุมชนต่าง ๆ จะช่วยกันทำเรือพระประจำวัดต่างๆ ประเพณีชักพระ มีกิจกรรมจัดประกวดเรือพระเพื่อจะนำเงินเข้าวัด กิจกรรมนมัสการพระใหญ่ในฤดูแล้ง ซึ่งประเพณีชักพระถือได้ว่าเป็นประเพณีหนึ่งที่ทำให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ❀

เทศกาลวันวิสาขบูชา

ชื่อเทศกาล/ประเพณี : เทศกาลวันวิสาขบูชา
สถานที่ : วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
วัดทุกวัดในพื้นที่ ๒๓ อำเภอ
วันเวลาที่จัด : วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖

ประวัติความเป็นมา :

วันวิสาขบูชา เป็นวันสำคัญสากลทางพระพุทธศาสนา สำหรับชาวพุทธทุกนิกายทั่วโลก เป็นวันหยุดราชการในหลายๆ ประเทศ อีกทั้งยังเป็นวันสำคัญในระดับนานาชาติตามข้อมติของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เนื่องจากเป็นวันคล้ายวันที่เกิดเหตุการณ์สำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนา ๓ เหตุการณ์

ได้แก่ การประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธโคดม ซึ่งทั้ง ๓ เหตุการณ์นี้ได้เกิดขึ้นตรงกัน ณ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ หรือวันเพ็ญแห่งเดือนวิสาขะ (ต่างปีกัน) ชาวพุทธจึงถือว่าเป็นวันที่รวม การเกิดเหตุการณ์อันน่าอัศจรรย์ยิ่ง เรียกรวมบูชาในวันนี้อวสานบูชาย่อมาจาก วิสาขปุณณมีบูชา หมายถึง การบูชาในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ เป็นการบูชาในวันเพ็ญเดือนวิสาขะมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นตรงกับ วันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะที่ทรงตรัสรู้ คือ อริยสัจ ๔ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรจ มรรคซึ่งเป็นต้นแบบอย่างดีให้พวกเราได้ทำตาม พระองค์เป็นบรมครูที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ของโลกจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นในวันเพ็ญเดือน ๖ ของทุกปี จึงถูกเรียกว่า วันวิสาขปุณณมี เป็นวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ❀

ประเพณีสวดदान

เทศกาล/ประเพณี : ประเพณีสวดदान

สถานที่ : วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันเวลาที่จัด : วันพระ ๘ ค่ำ และ ๑๕ ค่ำ

ประวัติความเป็นมา :

ในวันธรรมสวนะ พุทธศาสนิกชนจะมาทำบุญฟังธรรมกัน ณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งถือกันว่าเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนามาแต่โบราณ จึงมีชาวบ้านมาทำบุญกันมาเป็นพิเศษสถานที่จัดให้มีภิกษุสงฆ์มาเทศนา คือในพระวิหารคดหรือพระระเบียง ชาวนครศรีธรรมราช เรียกว่าด้าน การเทศน์ของพร้าภิกษุสงฆ์จะมีด้านละ 1 ธรรมาสน์เป็นอย่างน้อย

การไปฟังเทศน์ฟังธรรม ในขณะที่รอ บางคนก็พูดคุยสนทนา เรื่องราวต่างๆ บางคนก็มีเรื่องราวมาบอกเล่าสู่กันฟัง บางคนนั่งอยู่เฉยๆ ทำให้น่าเบื่อ ในที่สุดจึงเกิดความคิดเห็นพ้องกันว่าควรจะหาหนังสือมาสวดจนกว่าพระจะมาเทศน์ เพื่อจะได้ฟังกัน ได้ทั้งความคิด ได้ทั้งความเพลิดเพลินและความรู้เป็นคติสอนใจ จึงเกิดประเพณีสวดด้านขึ้น

ระยะเวลาการสวดด้าน จะมีเฉพาะในวันพระหรือวันธรรมสวนะ (ขึ้นหรือแรม ๘ ค่ำ และขึ้นหรือแรม ๑๕ ค่ำ) เวลาก่อนเพล ก่อนพระสงฆ์จะขึ้นธรรมาสน์แสดงธรรมเทศนาให้พุทธศาสนิกชนฟังที่พระระเบียงทั้ง ๔ ด้านในวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช

ผู้สวดมักจะมีมาจากบุคคลที่มีอาชีพต่างๆหรือบุคคลที่เคยเป็นชาวดัดมาก่อนเคยอ่านทำนองที่ฝึกฝนมาจากวัด เช่น นักเทศน์เก่า นักแหล่ หมอทำขวัญนาค นักสวดมอลัย นายหนังตะลุง โนราเก่า เพลงบอก ฯลฯ หนังสือนิยมสวดเป็นหนังสือนิทานชาดกเป็นร้อยกรอง และนิทานพื้นเมืองเรื่องต่าง ๆ ที่แต่งขึ้น

พิธีกรรม

การสวดด้านเริ่มขึ้นเมื่อพุทธศาสนิกชนนำปิ่นโตบรรจุอาหารคาวหวานและดอกไม้ธูปเทียนมานั่งรอเพื่อถวายพระสงฆ์และฟังเทศน์ ขณะนั่งรอ คนสวดด้านจะนำหนังสือร้อยกรอง นิทานชาดกที่เตรียมมาสวดด้านให้ผู้ฟังได้ฟังกัน และหยุดสวดด้านเพื่อพระสงฆ์เข้ามาในพระระเบียง ผู้สวดและผู้ฟังจึงร่วมกันทำบุญในวันธรรมสวนะ

ประเพณีสวดด้านปัจจุบันกำลังจะสูญหายไป แต่ก็ยังมีการเทศน์ของพระสงฆ์อยู่บ้างแต่น้อยมาก ส่วนมากจะทำกันในช่วงวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา

ประเพณีการสวดด้าน เป็นการฟังเทศน์ฟังธรรมเพื่ออบรมให้จิตใจให้ผ่องใสเบิกบาน เกิดความสงบสุข มีความคิดที่ดีงามเกิดขึ้น ผู้ฟังได้รับความรู้ คติสอนใจ และความเพลิดเพลิน ผู้สวดได้ประโยชน์จากการอ่านหนังสือ นับเป็นภูมิปัญญาที่ชาญฉลาด รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ปลุกฝังนิสัยรักการอ่านและการฟังให้แก่เด็กเยาวชน เป็นการทราบข่าวความเคลื่อนไหวของบ้านเมืองโดยใช้วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ เกิดความรักสามัคคี ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์วรรณกรรมของชาวนครศรีธรรมราชในฐานะปราชญ์ชาวบ้านและวรรณกรรมซึ่งเป็นมรดกกันมีค่าของท้องถิ่นที่มีคุณค่ายิ่ง ❀

ประเพณีทำขวัญข้าว

ชื่อเทศกาล/ประเพณี : ประเพณีทำขวัญข้าว

สถานที่ : อำเภอหัวไทร / อำเภอเชียรใหญ่ / อำเภอพระพรหม

วันเวลาที่จัด : ช่วงเดือน มิถุนายน

ประวัติความเป็นมา :

การทำขวัญข้าว เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับชาวนาให้รู้ว่า การทำนาปลูกของตนนั้น จะมาไม่สูญเปล่า เพราะพระแม่โพสพเป็นผู้ดูแลดูเก็บเกี่ยวก็จะมาช่วยกันเกี่ยวข้าว เป็นการสร้างความรัก ความสามัคคีและผ่อนคลายสนุกสนานร่วมกันหลังจากทุกคนเหนื่อยจากการทำนาและประสบความสำเร็จ ด้วยดี พิธีกรรมช่วงแรกเมื่อข้าวตั้งท้อง ชาวนาจะนำตาแหลวไปปักไว้ที่หัวนา (คันทนา) บูชาพระแม่โพสพ

ให้รับเครื่องเสวย อันประกอบด้วย กล้วย อ้อย ถั่ว งา ส้ม
มัดแขวนไว้กับตาเหลว และนำหมาก พลุจิบ ๑ คำ ใส่กรวย
ไว้หัวนา เมื่อถึงช่วงเกี่ยวข้าว ก็จะเอาหมาก พลุ จิบ ๑ คำ
บุหรีมวน 1 มวน อัญเชิญพระแม่โพสพ เกี่ยวข้าว ๑ กำ
ไปบูชาแม่โพสพ พร้อมผ้าแดง ผ้าขาว ขนาด ๑ คืบ อย่าง
ละ ๑ ผืนใส่กระบุง พิธีกรรมทางศาสนา และสมโภช

โดยผู้เฒ่าผู้แก่ “หมอบทำขวัญข้าว” การทำบุญมอบข้าวเปลือกและแจกจ่ายพันธุ์ข้าวให้กับให้กับชาวบ้าน

ชาวบ้านในชุมชนได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่อดีตด้วยความเชื่อว่าจะส่งผลให้ข้าวในนามีความอุดม
สมบูรณ์ ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงวิถีทำนาจากการพึ่งพาธรรมชาติมาใช้เทคโนโลยี ทำให้การทำขวัญข้าวหาย
ไป เพื่อพระสงฆ์จะได้สมโภชโดยผู้เฒ่าผู้แก่ “หมอบทำขวัญข้าว” การทำขวัญข้าวมีแนวโน้มว่าจะลดลง ชาว
อำเภอหัวไทร / จึงได้ฟื้นฟูเพื่อสืบทอดประเพณีการทำขวัญข้าว โดยนิยมทำขวัญข้าวในเดือนมิถุนายนของ
ทุกปี อำเภอเชียรใหญ่ ปัจจุบันได้จัดพิธีขึ้นในวันข้าวและชาวนาแห่งชาติ มีพิธีบูชาเพื่อรำลึกถึงแม่โพสพ โดย
ชาวนาได้จัดสิ่งของต่าง ๆ ลงในภาชนะอย่างสวยงามเพื่อใช้ในการประกอบพิธีทำขวัญข้าว จำนวน ๑๕ ชนิด
อาทิ ข้าวเสียง ปลาฉลาด เขาวัว แกะเก็บข้าว ดอกไม้รูปเทียน เงิน แป้งจันทร์น้ำหอมฯ นอกจากนี้จัดให้มี
การประกวดขวัญข้าว ประกวดชาวนาดีเด่น การประกวดครัวเรือนพอเพียง

อาสาฬหบูชา-เข้าพรรษา

เทศกาล/ประเพณี : อาสาฬหบูชา-เข้าพรรษา
สถานที่ : วัดทุกวัดในพื้นที่ ๒๓ อำเภอ
วันเวลาที่จัด : ช่วง ๑๕ ค่ำและแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘

ประวัติความเป็นมา :

“วันอาสาฬหบูชา” คือวันที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประกาศพระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรก หลังจากตรัสรู้ได้ ๒ เดือน แสดงปฐมเทศนาโปรดพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ได้แก่ พระโกณฑัญญะ พระวชิระ พระภัททิยะ พระมหานามะ และพระอัสสชิ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี แคว้นมคธ จนพระอัญญาโกณฑัญญะ ได้บรรลุธรรมและขอบวชเป็นพระภิกษुरुูปแรกในพระพุทธศาสนา จึงถือว่าวันนี้ มีพระรัตนตรัยครบองค์สามบริบูรณ์ครั้งแรกในโลกคือมีทั้งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ปัญจวัคคีย์ ทั้ง ๕ เรียกว่า “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” แปลว่า พระสูตรแห่งการหมุนวงล้อธรรม ซึ่งหลังจากปฐมเทศนาเทศนาถันท์แรกที่พระองค์ทรงแสดงจบลง พระอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมสำเร็จเป็นพระโสดาบันจึงขออุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้

ประทานอุปสมบทด้วยวิธีเรียกว่า “เอหิภิกขุอุปสัมปทา” พระโกณฑลญญะจึงได้เป็น พระอริยสงฆ์องค์แรก
 ในพระพุทธศาสนา ต่อมา พระวัปปะ พระภัททิยะ พระมหานามะ และพระอัสสชิ ก็ได้ดวงตาเห็นธรรม
 และได้อุปสมบทตามลำดับ

“เข้าพรรษา” แปลว่า “พักฝน” หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่าง
 ฤดูฝน โดยเหตุที่พระภิกษุในสมัยพุทธกาล มีหน้าที่จะต้องจาริกโปรดสัตว์ และเผยแพร่พระธรรมคำสั่งสอน
 แก่ประชาชนไปในที่ต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องมีที่อยู่ประจำ แม้ในฤดูฝน ชาวบ้านจึงตำหนิว่าไปเหยียบข้าวกล้า
 และพืชอื่นๆ จนเสียหาย พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้พระภิกษุอยู่ประจำที่
 ตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน ❀

ตักบาตรรูปเทียน

เทศกาล/ประเพณี : ตักบาตรรูปเทียน

สถานที่ : วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันเวลาที่จัด : วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี

ประวัติความเป็นมา :

ประเพณีตักบาตรรูปเทียน เป็นระเพณีร่วมในเทศกาลเข้าพรรษา คือ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ เป็นประเพณีของชาวเมืองนครศรีธรรมราชที่อาจแปลกแตกต่างจากเมืองอื่นที่จัดให้มีประเพณีตักบาตรด้วยการถวายดอกรูปเทียนขึ้นมาเป็นพิเศษ

เมื่อถึงวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ วันเข้าพรรษาเวลาบ่ายประมาณ ๑๕.๐๐ น. เป็นต้นไป พระสงฆ์

จากวัดต่าง ๆ จะไปชุมนุมพร้อมกันที่วัดมหาธาตุต่างสะพานข้ามเย็นเรียงแถวบริเวณลานวัดหน้าประตูทางเข้าระเบียงวิหารคดถ้าเกิดฝนตกก็จะย้ายเข้าไปในระเบียงวิหารคดด้านในตลอดจนในวิหารทับเกษตรประชาชนเดินนำดอกไม้รูปเทียนใส่ถาดเต็มมาถวายใส่ข้อมพระสงฆ์ไปตามลำดับคล้ายกับการตักบาตรธรรมดาทั่วไป แต่ในโอกาสพิเศษนี้ได้จัดเตรียมดอกไม้รูปเทียนมาถวายใส่ข้อมโดยเฉพาะ จึงได้เรียกว่า “ตักบาตรรูปเทียน” จุดประสงค์ก็เพื่อต้องการให้พระสงฆ์สามเณรได้นำไปบูชาพระสวดมนต์ได้พอใช้ตลอดพรรษา

หลังจากตักบาตรรูปเทียนแล้ว ชาวบ้านจะไปจัดรูปเทียนบูชาเจดีย์ บูชาวิหาร บูชาพระพุทธรูป บูชาบัวอัฐิ คล้ายกับการจุดเปรียงหรือจองเปรียง คือจุดเทียนนำไปอธิษฐานปักไว้ที่ฐานเจดีย์ ฐานวิหาร ฐานพระพุทธรูป เพื่ออุทิศส่วนกุศลและบูชาศาสนสถาน ❖

สิงหาคม

ประเพณีตักบาตรลอยแพ

ชื่อเทศกาล/งานประเพณี : ประเพณีตักบาตรลอยแพ

กำหนดจัดงาน : เมษายน (วันสงกรานต์) - กรกฎาคม - สิงหาคม ของทุกปี

สถานที่จัดงาน : หมู่ที่ ๑๐ บ้านบ่อนนท์ ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา /
ตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม

ประวัติความเป็นมา :

ประเพณีตักบาตรลอยแพซึ่งมีการสืบทอดมาเป็นเวลานาน สื่อสัมพันธ์ผู้คน ชุมชนติดชายทะเล และสายน้ำ ในเดือน เมษายน - กรกฎาคม-สิงหาคมของทุกปี ชุมชนพื้นที่ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา/ตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม และชุมชนใกล้เคียงในจังหวัดนครศรีธรรมราช จัดกิจกรรมตักบาตร

ลอยแพ เล่าต่อกันมาว่าในสมัยร้อยกว่าปี ประมาณปี พ.ศ. ๒๓๖๓ เกิดโรคห่า(โรคอหิวาตกโรค) ชุมชนเกิดโรคห่าระบอบผู้คนล้มตายลงเป็นอันมาก ช่วงเวลาโพล้เพล้จะได้ยินเสียงกุกติ ฝึเล่นน้ำกันอย่างสนุกสนาน ผู้รู้ในชุมชนจึงรวบรวมประชาชน

ได้ความเห็นตรงกันว่าจะทำบุญให้กับญาติผู้เสียชีวิตกับโรคห่า (อหิวาตกโรค) โดยเอาต้นกล้วยมาเสียบต่อกันให้เป็นแพ เพื่อได้วางอาหารบนแพ แล้วนำไปลอยที่ทางน้ำไหล เพื่อสะเดาะเคราะห์ และอุทิศส่วนบุญ ส่วนกุศลให้กับวิญญาณเร่ร่อน ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วและขับไล่สิ่งชั่วร้ายออกไปจากชุมชน รูปแบบแพปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป จัดทำรูปแบบสวยงาม เป็นปราสาทนกกหัสติลิงค์ แม่ลูก ซึ่งมีความหมายเรื่องการสะเดาะเคราะห์ และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้มีความรักสามัคคี

พิธีกรรม : ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำ จะมีการจ้างช่างสานงานตักบาตรลอยแพสะเดาะเคราะห์ การประกอบพิธีกรรมโดยใช้การบอกปากต่อปาก ตีเกราะและเป่าปูด ขับเรือประกาศตามคลองเจ้าอาวาสบอกชาวบ้านในขณะบิณฑบาตช่วงเช้า และผ่านการประกอบกิจกรรมทั้งในและนอกชุมชนพิธีกรรม ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

๑. ประกอบแพสะเดาะเคราะห์ จัดทำแบบง่ายๆ ใช้วัสดุที่หาได้ในชุมชน ได้แก่ ไม้ไผ่ ต้นกล้วย จากและเชือก โดยใช้แรงงานจากคนในชุมชน เริ่มจากการตัดต้นกล้วยให้มีขนาดเท่ากัน กว้างคุณยาวประมาณ ๑ เมตรหรือ ๑.๕ เมตร ผูกเชือกเป็นรูปสี่เหลี่ยมเพื่อทำเป็นฐานของแพ ใช้ไม้ไผ่เสียบเป็นเสาทั้ง ๔ ด้าน

นำหยวกกล้วยมาแกะสลักลายไทยขนาดเล็กๆ ตกแต่งบริเวณเสาทั้ง ๔ ด้าน หลังคามุงด้วยใบจากคล้าย ศาลาหลังเล็ก ๆ ภายในศาลาบรรจุด้วยสิ่งของที่นำมาสะเดาะเคราะห์ เช่น ข้าวสาร กะปิ หัวหอม กระเทียม พริกแห้ง เป็นต้น

๒. การประกอบพิธีกรรมตักบาตรลอยแพ เริ่มจาก พิธีทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ ประธานในพิธี ซึ่งเป็นผู้อาวุโสของหมู่บ้าน จุดเทียนธูปพระประธาน ตั้งนะโมสามจบ สวดบทบูชาพระรัตนตรัย สวดมนต์ บทสวดธัมมจักกรกัปปวัตตนสูตร สวดมนต์บทแผ่เมตตา กราบลาพระรัตนตรัย ผู้ประกอบพิธีกรรมนำดอกไม้ ธูปเทียนและเครื่องสักการะบูชากล่าวคำอธิษฐาน กล่าวคำขอมาต่ออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นำดอกไม้ ธูปเทียน และเครื่องสักการะบูชาไปวางที่แพสะเดาะเคราะห์ พระสงฆ์ หรือครูหมอปราหมณ์กล่าวคำอวยพร พร้อมกับการประพรมน้ำมนต์ และนำแพไปลอยสะเดาะเคราะห์ เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการประกอบ พิธีกรรม ด้วยการแห่แพรอบโบสถ์ ๓ รอบ ตามความเชื่อของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์เดินนำหน้าขบวน สวดมนต์โดยมีสายสิญจน์ผูกติดกับแพโยงไปยังกับผู้ร่วมพิธีกรรม ทำสมาธิ อธิษฐานจิตแผ่เมตตาถึง บรรพบุรุษ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขอโชคขอลาภ การละทิ้งที่เป็นอับมงคลชั่วร้ายออกจากชีวิต ซึ่งแพเป็นตัวแทน สัญลักษณ์แทนยานพาหนะนำพาสิ่งอับมงคลชั่วร้ายออกไปจากชาวบ้าน ชุมชน จะมีความอยู่ดีกินดี มีความเจริญรุ่งเรือง เป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดขึ้น มีพลังสำหรับการดำเนินชีวิตและการประกอบ อาชีพต่อไป ❀

กันยายน

ประเพณีบุญสารทเดือนสิบ

เทศกาล/ประเพณี : ประเพณีบุญสารทเดือนสิบ

สถานที่ : ณ บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
สวนสาธารณะสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔ (ทุ่งท่าลาด)
สวนสาธารณะศรีธรรมโศกราช สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช

วันเวลาที่จัด : วันแรม ๑ ค่ำ ถึงแรม ๑๕ ค่ำ

ประวัติความเป็นมา :

ประเพณีสารทเดือนสิบวิวัฒนาการมาจากประเพณีเปตพลีของพราหมณ์ ซึ่งลูกหลานจัดขึ้น เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว ต่อมาพวกพราหมณ์จำนวนมากได้หันมานับถือพระพุทธศาสนา และยังถือปฏิบัติในประเพณีดังกล่าวอยู่ พระพุทธองค์เห็นว่า ประเพณีนี้มีคุณค่า เป็นการแสดงออกซึ่งความกตัญญูตเวทีต่อบรรพบุรุษนำความสุขใจให้ผู้ปฏิบัติ จึงทรงอนุญาตให้อุบาสกอุบาสิกาประกอบพิธีนี้ต่อไป ประเพณีสารทเดือนสิบมีมาตั้งแต่พุทธกาลคาดว่า เมื่อพระพุทธศาสนาเผยแพร่เข้ามาในนครศรีธรรมราช จึงรับประเพณีนี้มาด้วยเป็นความเชื่อของพุทธศาสนิกชนชาวนครศรีธรรมราช ที่เชื่อว่าบรรพบุรุษอันได้แก่ปู่ย่า ตายาย และญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว หากทำความชั่วจะตกนรกกลายเป็นเปรต ต้องทนทุกข์ทรมาน

ในอเวจี ต้องอาศัยผลบุญที่ลูกหลานอุทิศส่วนกุศล ดังนั้นในวันแรม ๑ ค่ำเดือนสิบ คนบาปทั้งหลายที่เรียกว่าเปรตจึงถูกปล่อยตัวกลับมายังโลกมนุษย์เพื่อมาขอส่วนบุญจากลูกหลานญาติพี่น้อง และจะกลับไปนรกในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือนสิบ ในโอกาสนี้ลูกหลานและผู้ยังมีชีวิตอยู่จึงนำอาหารไปทำบุญที่วัด เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นการแสดงความกตัญญูต่อกตเวที

การประกอบพิธีสารทเดือนสิบมีขึ้นในวันแรม ๑ ค่ำ ถึงแรม ๑๕ ค่ำ เดือนสิบ แต่วันที่ชาวนครศรีธรรมราชนิยมทำบุญวันแรม ๑๓-๑๕ ค่ำ การปฏิบัติพิธีกรรมการทำบุญมี ๓ ขั้นตอน คือ ๑.การจัดหมรับและการยกหมรับเริ่มขึ้นในวันแรม ๑๓ ค่ำ เรียกว่า "วันจ่าย" ชาวบ้านจัดซื้ออาหารแห้ง ข้าวของในชีวิตประจำวัน และขนมที่เป็นสัญลักษณ์ของสารทเดือนสิบ คือขนมลา ขนมพอง ขนมกง(ขนมไข่ปลา) ขนมบ้า และขนมดีซำ ไว้สำหรับใส่หมรับและ ในวันแรม ๑๔ ค่ำ นำหมรับที่เตรียมนำไปทำบุญอุทิศส่วนกุศลที่วัดใกล้บ้าน เรียกว่า "วันยกหมรับ" ๒.การฉลองหมรับและการบังสุกุลในวันแรม ๑๕ ค่ำ เรียกว่า "วันหลอมหมรับ"

มีการทำบุญเลี้ยงพระและบังสุกุล เป็นวันสำคัญยิ่ง และ ๓. การตั้งเปรตและการชิงเปรต หลังจากการฉลองหมรับและถวายภัตตาหารแล้ว นิยมนำขนมส่วนหนึ่งไปวางไว้ตามลานวัด โคนไม้ใหญ่ หรือกำแพงวัด เรียกว่า “ตั้งเปรต” เป็นการแผ่ส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับที่ไม่มีญาติมาร่วมทำบุญ บางวัดนิยมสร้างร้านขึ้นเพื่อสะดวกในการตั้งเปรต เรียกว่า “หลาเปรต” (ศาลาเปรต) เมื่อตั้งเสร็จแล้ว ก็จะเป็นช่วงเรียกว่า “ชิงเปรต” ทุกคนจะวิ่งเข้าไปแย่งขนมกันอย่างสนุกสนาน เพราะเชื่อว่าของที่เหลือจากการเซ่นไว้บรรพบุรุษกินแล้วได้กุศลแรง เป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

ประเพณีบุญสารทเดือนสิบ เป็นประเพณีที่สำคัญของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชและภาคใต้ที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นโอกาสรวมญาติที่อยู่ห่างไกลพบปะและทำบุญร่วมกัน เป็นการทำบุญในโอกาสที่ได้รับผลผลิตทางการเกษตร และจัดงานเพื่อฉลองประเพณีสารทเดือนสิบ ซึ่งเป็นงานมหกรรมที่ยิ่งใหญ่ของชาวนครศรีธรรมราช

ประเพณี “แห่จาด” สารทเดือนสิบ

เทศกาล /งานประเพณี : ประเพณี “แห่จาด” สารทเดือนสิบ

กำหนดจัด : วันแรม ๑๓ - ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐

สถานที่ : วัดท่ายาง ตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่

ประวัติความเป็นมา :

ประเพณีแห่กระจาดเดือนสิบ เป็นงานบุญประเพณีที่สำคัญของชาวทุ่งใหญ่ ที่ได้รับการสืบทอดมาจากคนเฒ่าคนแก่ โดยมีการผสมผสานกับความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ และพระพุทธศาสนา โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศล ให้แก่ดวงวิญญาณของบรรพชนและญาติที่ล่วงลับ ประเพณีแห่กระจาดเดือนสิบ ที่ชาวทุ่งใหญ่มักจะนิยมนำกระจาดไปทำบุญกันมากคือ วันแรม ๑๓ - ๑๕ ค่ำ

ประเพณีแห่กระจาดเดือนสิบ นอกจากจะมีความมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่ การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้อง ผู้ล่วงลับไปแล้ว และเป็นการทำบุญ ด้วยการเอาผลผลิตทางการเกษตร แปรรูป เป็นอาหารถวายพระสงฆ์ รวมถึง การจัดหมักรับ ถวายพระ และเพื่อเป็นการแสดงออกถึงความสนุกสนาน รื่นเริง เช่น การจัดขบวนแห่กระจาด มีกลองยาว ด้วยความสนุกสนานรื่นเริง ที่ได้จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ทุกๆ ปี

ประเพณีแห่กระจาดสารทเดือนสิบของชาวอำเภอทุ่งใหญ่ มีอัตลักษณ์โดดเด่น คือ การแห่กระจาด” เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วและมีคุณค่าทางสังคม จิตใจของคนในชุมชน วิธีแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ รำลึกถึงความดีของบรรพบุรุษลูกหลานต้องทำบุญอุทิศส่วนบุญ ส่วนกุศลไปให้อีกทั้งเป็นการรวมญาติได้มาทำบุญร่วมกัน สร้างความสนิทสนมกลมเกลียวในหมู่ญาติ สร้างความสบายใจทำบุญร่วมกัน และแสดงออกถึงการระลึกถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ

តុសាណម

ประเพณีลากพระ (ชักพระ)

เทศกาล/ประเพณี : ประเพณีลากพระ (ชักพระ)

สถานที่ : ณ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร อ.เมืองนครศรีธรรมราช
วัดทุกวัดทุกพื้นที่

วันเวลาที่จัด : วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑

ประวัติความเป็นมา :

ประเพณีลากพระ(ชักพระหรือแห่พระ) เป็นประเพณีทำบุญในวันออกพรรษา โดยอัญเชิญพระพุทธรูปมาประดิษฐานในนมพระแล้วแห่แทนโดยการลากไปชุมนุมกันบริเวณหมู่บ้าน ในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ตามความเชื่อ เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพื่อโปรดพระมารดา เมื่อครบพรรษา จึงเสด็จกลับลงมายังโลกมนุษย์ในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑

พุทธศาสนิกชนปลื้มปิติยินดีพากันไปรับเสด็จกันอย่างเนืองแน่น พร้อมทั้งเตรียมอาหารไปถวายพระพุทธเจ้าได้รับการอัญเชิญขึ้นประทับบุษบกแล้วแห่แทนทำให้ผู้คนไม่สามารถเข้าไปถวายภัตตาหารถึงพระพุทธองค์ได้ทั่วทุกคน ด้วยความศรัทธาจึงได้นำใบไม้มาห่อภัตตาหาร แล้วยื่นต่อกันมาเพื่อให้ถึงบุษบกที่ประทับอยู่ บางคนก็โยน ด้วยแรงอธิษฐานของผู้มีจิตศรัทธาและอภินิหารของพระพุทธเจ้า ทำให้อาหารเหล่านั้นไปตกในบาตรของพระพุทธองค์ทั้งสิ้น นี่คือการเชื่อที่ตกทอดมาครั้งพุทธกาล

ชาวนครศรีธรรมราช มีความเชื่ออีกประการหนึ่งว่า อานิสงส์แห่งการลากพระทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมต้องการไรรในที่สมบูรณ์ ผลผลิตเพิ่มพูน เป็นเรื่องที่สำคัญจนเกิดความเชื่อว่า “เมื่อพระหลบหลัง ฝนจะตกหนัก” จึงเป็นสัญลักษณ์พยานาการลากพระ เพราะเชื่อว่าให้น้ำและหากใครได้ลากพระทุกปี จะเป็นผู้ที่ได้รับบุญกุศลเป็นอย่างมาก และส่งผลให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

ชาวนครศรีธรรมราช ได้ตระหนักในคุณค่า และความสำคัญตลอดถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยเฉพาะงานประเพณีลากพระ ถือว่าเป็นประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น อีกประเพณีหนึ่ง ที่จะต้องร่วมกันสืบทอด และอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

วันลากพระจะทำกันในวันออกพรรษ คือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี พุทธศาสนิกชนแต่ละวัดตกลงนัดหมายลากพระไปยังจุดศูนย์รวม มีการแข่งขันตีโพน (ล่อปัด) กาประกวदनมพระ กลางคืน มีการละเล่นและมหรสพต่างๆ ในวันรุ่งขึ้น วันแรม ๒ ค่ำ เดือน ๑๑ จึงพากันลากพระกลับวัด

ก่อนถึงจะถึงเวลาลากพระ พุทธศาสนิกชนละแวกวัดต่างๆ จะเตรียมการเพื่อประกอบพิธีกรรมกัน อย่างคึกคัก ด้วยการแต่งพนมพระ (นมพระ) หมายถึง พาหนะที่ใช้บรรทุกพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร นิยมกันทำ ๒ แบบ คือ ใช้ลากทางบก เรียกว่า “นมพระ” และ ใช้ลากทางน้ำ เรียกว่า “เรือพระ” เป็นรูปพญานาค นิยมทำกันเป็นล้อเลื่อนด้วยไม้ ๔ ล้อไว้ในตัวพญานาคทั้งสองข้างพร้อมตกแต่งสวยงาม

ชาวนครศรีธรรมราช ได้ตระหนักในคุณค่า และความสำคัญตลอดถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยเฉพาะงานประเพณีลากพระ ถือว่าเป็นประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นอีกประเพณีหนึ่ง ที่จะต้องร่วมกันสืบทอด และอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

ประเพณีลากพระ-แข่งเรือเพรียว “อารยธรรมแห่งสายน้ำ เอกลักษณ์งามเมืองปากพนัง”

เทศกาลประเพณี : **ประเพณีลากพระ-แข่งเรือเพรียว**
“อารยธรรมแห่งสายน้ำ เอกลักษณ์งามเมืองปากพนัง”

วันจัดกิจกรรม : **ระหว่าง เดือน ตุลาคม เทศกาลออกพรรษาของทุกปี**

สถานที่ : **บริเวณศาลาประชาสันต์ ริมเขื่อนแม่น้ำปากพนัง**
อ.ปากพนัง จ.นครศรีธรรมราช

ประวัติความเป็นมา :

ประเพณีลากพระและแข่งขันเรือเพรียว ซึ่งถ้ายพระราชาทานฯ เป็นงานประเพณีประจำปีที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณค่าต่อวิถีชีวิตชาวปากพนัง ซึ่งผูกพันกับสายน้ำมาตั้งแต่โบราณ ได้หลอมรวมวิถีชีวิตของชาวลุ่มน้ำปากพนัง จากอดีตสู่ปัจจุบัน จากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานเข้าไว้ด้วยกันอย่างแนบแน่น ทั้งยังเป็นเครื่องแสดงถึงภูมิปัญญา ช่วยค้ำจุนการพัฒนาบ้านเมืองในทุกด้านให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน นับเป็นงานบุญช่วงออกพรรษาที่สำคัญ ทั้งการลากพระบกและลากพระน้ำ

กิจกรรมจัดขึ้น ณ บริเวณศาลาประชาสันต์ และริมเขื่อนแม่น้ำปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดงานประเพณีลากพระและแข่งขันเรือเพรียว ซึ่งถ้ายพระราชทาน สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ภายใต้แนวคิด “อารยธรรมแห่งสายน้ำ เอกลักษณ์งามเมืองปากพนัง” ช่วงเดือนตุลาคม เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญยิ่งของชาวลุ่มน้ำปากพนัง ที่ก่อเกิดคุณค่าและประโยชน์ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจของชุมชน ประกอบด้วยกิจกรรม “ซัดหลุด” คือ การขุดเอาโคลนปากอ่าวแม่น้ำปากพนังใส่เรือแล้วปาใส่กัน มีความสนุกสนาน รื่นเริงบันเทิงใจตามวิถีชาวบ้าน เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมา คนเล่นจะไม่มีการถือโทษโกรธเคืองใด ๆ กิจกรรมชกมวยทะเล ซัดขนมต้ม และลูกเห็ด (ลูกเห็ด คือ ทอดมันของภาคใต้ แต่ไม่ใส่น้ำมันปลา) ประกวดขวัญใจชาวเรือ แข่งขันเรือหางยาวพื้นบ้าน ชุมนุมเรือพระบก

เรือพระน้ำ สาธิตผลิตภัณฑ์จากใบจาก และสำคัญน่าสนใจ คือ การแข่งขันเรือเพรียว ซึ่งถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้รับความสนใจจากประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ เดินทางมาร่วมชม เขียร์ฝีพายที่เข้าร่วมกันแข่งขัน ทำให้บรรยากาศการแข่งขันเป็นไปอย่างสนุกสนานและคึกคัก ทั้งผู้ที่เข้าร่วมแข่งขัน ผู้ชม รวมทั้งกรมตัดสิน โดยเฉพาะนักพายกแข่งขันเรือเพรียวสลับหมุนเวียนพายกถือเป็นการสร้างสีสัน การแข่งเรือเพรียวซึ่งถ้วยพระราชทานฯ ของเทศบาลเมืองปากพอง ชางจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ช่วงเทศกาลออกพรรษาได้หลอมรวมเอาวิถีชีวิตทั้งในอดีตและปัจจุบันถ่ายทอดแสดงถึงภูมิปัญญา ที่จะเป็นเสาหลักสำคัญของการพัฒนาบ้านเมืองในทุก ๆ ด้านให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ❖

ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ

เทศกาล/ประเพณี : ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ

สถานที่ : วัดทุกอำเภอในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันเวลาที่จัด : แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑

ประวัติความเป็นมา :

ตักบาตรเทโว หรือตักบาตรเทโวโรหณะ เป็นวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ ชั้นดาวดึงส์ในเช้าวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ หลังพระองค์ทรงจำพรรษาเป็นเวลา ๓ เดือน วันเทโวโรหณะ เป็นวันที่พิเศษที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปยังสวรรค์ชั้นดาวดึงส์โปรดพระมารดาและทรงจำพรรษาเมื่อออกพรรษาก็เสด็จลงจากเทวโลกมายังโลกมนุษย์ ชาวบ้านพากันไปทำบุญตักบาตรและรับเสด็จพระพุทธองค์ ในวันที่เกิดเหตุอัศจรรย์

คือเทวดา มนุษย์สัตว์นรกต่างมองเห็นซึ่งกันและกัน จึงเรียกรวันนี้อีกชื่อหนึ่งว่า ”วันพระเจ้าเปิดโลก” คือเปิดให้
เห็นกันทั้ง ๓ โลกนั่นเอง

การตักบาตรรับเสด็จพระพุทธเจ้าได้ปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมาเป็นประเพณีจนถึงเมืองไทยจึงเรียก
ประเพณีนี้การตักบาตรเทโวโรหณะ พุทธศาสนิกชนนิยมไปทำบุญตักบาตรที่วัดในตอนเช้าอาหารที่เตรียม
คือ ข้าวต้มมัดข้าวต้มลูกโยนวัดจำลองสถานการณ์วันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลกชั้นดาวดึงส์ หลีก
จากตักบาตรมีการอาราธนาศีล สมาทานศีล และรักษาศีล ฟังธรรมและทำสมาธิตามโอกาส เพื่อให้จิตใจ
บริสุทธิ์ผ่องใส แม่เมตตา และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติ ผู้ล่วงลับ และสรรพสัตว์

ขนม หรือ อาหารที่พุทธศาสนิกชน จัดเตรียมมาตักบาตรหน้าล้อ จะประกอบได้ด้วย ขนมต้ม
ทอดมันลูกเห็ด ผลไม้ต่างๆ และนำขนม อาหาร และผลไม้เหล่านี้ ใส่ไว้บนเรือพระหรือบุษบก โดยมีนัยสำคัญ
ว่า เมื่อพุทธศาสนิกชนที่ลากเรือพระเหน้อย หรือหิว ก็สามารถรับประทานได้ง่าย และอิ่มท้อง

ขนมต้มต่างๆ มักจะแขวนไว้กับเรือพระ พร้อมกับ อาหารคาวหวาน และผลไม้ต่างๆ ที่ญาติโยม
นำมาตักบาตรหน้าล้อ เมื่อถึงเวลาลากพระออกจากวัด เสบียงแห่งศรัทธาเหล่านี้ จะช่วยให้อิ่มท้อง และ
ได้แบ่งปันให้กับพุทธศาสนิกชนทั่วไป อิ่มบุญ อิ่มท้อง และ อิ่มใจ

เพราะศาสนา ความเชื่อ และวิถีชีวิต มิเคยแยกห่างจากกัน วัฒนธรรมและประเพณี หล่อหลอม
รวมใจ ก่อเกิดความศรัทธา สืบสานต่อกันจากยุคสู่ยุค จากรุ่นสู่รุ่น ยังคงเป็นความงดงามที่ไม่มีวันสูญสิ้น” ❖

ประเพณีกวนข้าวอาซุร (ขนมอาซุร)

เทศกาล/ประเพณี : ประเพณีกวนข้าวอาซุร (ขนมอาซุร)
กำหนดการจัดงาน : วันที่ ๑๐ เดือนมูฮัรรม ของศาสนาอิสลาม
(เดือนพฤศจิกายนของทุกปี)
สถานที่ : สำนักงานคณะกรรมการมัสยิดกลาง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติความเป็นมา :

ประเพณีกวนข้าวอาซุร หรือกวนขนมอาซุรสืบเนื่องจากได้เกิดน้ำท่วมใหญ่ในสมัยนบีนุส (อล) ทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน ไร่นาของประชาชนและสาวกของนบีนุส (อล) และคนทั่วไปอดอาหาร นบีนุส (อล) จึงประกาศให้ผู้ที่มิสิ่งของเหลือพอจะรับประทานได้ ให้เอามากองรวมกัน และให้เอาของเหล่านั้นมากวนเข้าด้วยกัน เพื่อให้ทุกคนได้รับประทานอาหารกันโดยทั่วหน้า

การกวนข้าวอาซุร (ขนมอาซุร) เป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวไทยมุสลิมในจังหวัด นครศรีธรรมราช ที่สืบสานประเพณีอันดีงามตามวิถีของคนในชุมชนกว่า ๗๘ ปี คือการนำสิ่งของที่รับ

ประเพณีได้หลายสิ่งหลายอย่างมากวนรวมกัน มีทั้งชนิดคาวและหวาน การกวนข้าวอาซุรจะใช้คนในหมู่บ้านมาช่วยกัน มีการร่วมมือจากคนในชุมชนผู้จิตศรัทธาร่วมบริจาคสิ่งของ วัตถุประสงค์ต่างๆ ร่วมกันทำเมื่อเสร็จการกวนก็จะทำพิธีทางศาสนาและรับประทานร่วมกันและแจกจ่าย โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติศาสนา เป็นวิถีทางของชุมชนพหุวัฒนธรรม สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความร่วมมือร่วมใจของคนที่จะช่วยกันรักษาประเพณีอันดีงาม สืบต่อจากรุ่นสู่รุ่น จึงเป็นประเพณีที่มีความสำคัญ เป็นการนำวัฒนธรรมที่ดีงามมาจัดเป็นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ขึ้นในชุมชน เกิดความร่วมมือทั้งในหมู่พี่น้องประชาชนและหน่วยงานในท้องถิ่น

เพื่อสืบสานประเพณีอันดีงามตามวิถีของคนในชุมชนในการร่วมมือจากคนในชุมชนผู้จิตศรัทธาร่วมบริจาคสิ่งของ วัตถุประสงค์ต่างๆ ร่วมกันทำและแจกจ่ายรับประทาน นอกจากสืบสานประเพณีที่ดีงาม ยังเป็นการส่งเสริมความรัก ความสามัคคี การเอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน ตลอดจนสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ในหมู่คณะ ชุมชน หมู่บ้าน และสังคม ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสืบไป ☺

ประเพณีลอยกระทง

เทศกาล/ประเพณี : ประเพณีลอยกระทง

สถานที่ : พื้นที่ ๒๓ อำเภอ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันเวลาที่จัด : วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ตามปฏิทินจันทรคติไทย

ประวัติความเป็นมา :

ประเพณีลอยกระทงเชื่อว่าได้สืบทอดกันมาช้านานตั้งแต่สมัยสุโขทัยรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหง เรียกประเพณีลอยกระทงว่า “พิธีจองเปรียง” หรือ “การลอยพรประทีป” มีหลักฐานจากศิลาจารึก หลักที่ ๑ กล่าวถึงงานเผาเทียนเล่นไฟเป็นงานรื่นเริงที่ใหญ่ที่สุดของกรุงสุโขทัย เชื่อกันว่างานดังกล่าวน่าจะเป็นงานลอยกระทง สมัยก่อนนั้นพิธีลอยกระทงจะเป็นการลอยโคม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงสันนิษฐานว่า พิธีลอยกระทงเป็นพิธีของพราหมณ์ จัดขึ้นเพื่อบูชาเทพเจ้า ๓ องค์ คือพระอิศวร พระนารายณ์ พระพรหม ต่อมาพระพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้องจึงให้มีการชักโคม เพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุลอยโคมเพื่อบูชารอยพระบาทพระพุทธเจ้า ประเพณีลอยกระทงสืบต่อกันเรื่อยมาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น สมัยรัชกาลที่ ๑ ถึง รัชกาลที่ ๓ พระบรมวงศานุวงศ์ขุนนางนิยมประดิษฐ์กระทงใหญ่ต้องใช้แรงคนและเงิน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลือง จึงโปรดให้ยกเลิกการประดิษฐ์กระทงใหญ่แข่งขันและโปรดให้พระบรมวงศานุวงศ์ทำเรือลอยประทีปถวายองค์ละลำแทนกระทงใหญ่เรียกชื่อว่า “เรือลอยประทีป” ต่อมารัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖ ได้ทรงฟื้นฟูพระราชพิธีอีกครั้ง จนมาถึงพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ทรงกระทำให้เป็นการส่วนพระองค์ตามพระราชอัธยาศัย วันลอยกระทง ของทุกปีจะตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ตามปฏิทินจันทรคติไทย / ปฏิทินจันทรคติล้านนาตรงกับเดือนยี่ หากเป็นปฏิทินสุริยคติ เดือนพฤศจิกายนเดือน ๑๒ ถัดน้ำหลากน้ำขึ้นเต็มฝั่งวันพระจันทร์เต็มดวง ☸

ธันวาคม

ประเพณีการแข่งขันเรือพาย กีฬาพื้นบ้าน มรดกวัฒนธรรมแห่งสายน้ำ

เทศกาล/งานประเพณี : ประเพณีการแข่งขันเรือพาย กีฬาพื้นบ้าน
มรดกวัฒนธรรมแห่งสายน้ำ
วันจัดงาน : ระหว่างวันที่ ๓๐ ธันวาคม - มกราคม ของทุกปี
สถานที่ : ณ แม่น้ำปากพอง-เชียรใหญ่ บริเวณหน้าศาลาประชาสุข ๘๔
พรขลา มหาราชา

ประวัติความเป็นมา :

เมื่อถึงฤดูน้ำหลาก เป็นช่วงเวลาแห่งการจัดให้มีการแข่งขันเรือเพรียว แห่งลุ่มน้ำต่างๆ ในพื้นที่อำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะอำเภอเชียรใหญ่ จัดให้มีการแข่งขันเรือเพรียว ซึ่งถ้วยพระราชทาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูรที่ยิ่งใหญ่ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีกีฬาพื้นบ้าน ซึ่งอยู่คู่กับวิถีชีวิตประชาชนชาวลุ่มน้ำปากพนัง เป็นกีฬาพื้นบ้านที่ยังคงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน บรรยากาศของการแข่งขัน การแข่งเรือเป็นประเพณีที่ผูกพันกับพระพุทธศาสนา และชุมชน

มานาน จึงเป็นกีฬาพื้นบ้านที่ก่อให้เกิดความสามัคคี ซึ่งถือเป็น “หัวใจสำคัญของการพัฒนาชาติ” เสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดแก่ประชาชน นำพาความสนุกสนานมาพร้อมกับงานเทศกาลประเพณีตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยว จึงเป็นมรดกวัฒนธรรมแห่งสายน้ำอันทรงคุณค่า คู่ควรกับการอนุรักษ์ไว้อย่างแท้จริง

สำหรับการแข่งขันเรือเพรียวชิงถ้วยพระราชทาน ฯ ได้รับความสนใจจากประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ เดินทางมาร่วมชม เชียร์ฝีพายที่เข้าร่วมกันแข่งขัน ทำให้บรรยากาศการแข่งขันเป็นไปอย่างสนุกสนานและคึกคัก ได้รับความสนใจจากประชาชนที่มาร่วมชมและเชียร์ นักพากย์ โขว์ลีลา ถือเป็นสร้างสีสันการแข่งขันเรือเพรียว ❀

ประเพณีการสวดพระมาลัย

เทศกาล/ประเพณี : ประเพณีการสวดพระมาลัย

สถานที่ : ตำบลท้ายสำเภา อำเภอ พระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันเวลาที่จัด : จัดในงานศพ

ประวัติความเป็นมา :

ศิลปะการแสดงสวดพระมาลัยการสวดมาลัยเป็นประเพณีประจำงานศพ แต่เดิมพระสงฆ์เป็นผู้สวดโดยจะสวดหลังจากที่สวดพระธรรมเสร็จแล้ว พระที่สวดมีจำนวน ๔ รูป หรือ ๑ เติง ใช้ตาลปัตรบังหน้า ใช้บทสวดจากหนังสือพระมาลัยหรือที่เรียกว่าพระมาลัยคำสวด (คำสอน) เนื้อหาเป็นธรรมะสั่งสอนให้ผู้ฟังเกรงกลัวต่อบาป กลัวอกุศลกรรม การสวดมาลัยนอกจากเพื่อสั่งสอนสาธุชนแล้วยังเป็นวิธีการแก้ความเจ็บเหงาในขณะเผาศพ และเพื่อให้เจ้าภาพหรือญาติผู้ตายทุเลาความเศร้าโศกด้วยสำหรับผู้สวดมาลัยที่เป็นศฤงคาร คณะหนึ่งเรียกว่า “วงมาลัย” วงมาลัยวงหนึ่ง ๆ ควรจะมีประมาณ ๔-๖ คน เป็นแม่เพลง ๒ คน เรียกว่า “แม่คู่” หรือ “ต้นเพลง” ส่วนที่เหลือเป็นลูกคู่ หรือ “คู่หู” ลูกคู่มีหน้าที่ร้องรับการสวดของแม่เพลงและจะมีการแสดงท่าทางประกอบด้วย โดยทุกคนในวงจะร่วมกันแสดงท่าทางและเสียงประกอบ

ให้เข้ากันกับบทที่สวด อาจมีขลุ่ยและรำมะนาเป็นเครื่องดนตรีประกอบ การแต่งกายส่วนใหญ่จะแต่งกายตามปกติ แต่บางวงจะแต่งกายตามเนื้อเรื่อง การสวดมอลัยจะเริ่มขึ้นหลังจากที่

พระสวดพระอภิธรรมเสร็จแล้ว โดยเริ่ม “ตั้งนะโม” เพื่อเป็นการสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย และ “ไหว้คุณ” คือไหว้ครูอาจารย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือต่อจากนั้นจึงสวดบท “ในกาล” อันเป็นบทเริ่มเนื้อเรื่องในหนังสือพระมาลัย ที่เรียกว่าบทในกาลนั้นเพราะคำขึ้นต้นของบทสวดในตอนนีขึ้นต้นว่า “ในกาลอันลับลับ” เป็นการเล่าประวัติของพระมาลัยในการที่ได้โปรดสัตว์ทั้งหลายในสวรรค์และนรก ผู้ร้องบทนี้จะเป็นผู้ชาย เมื่อจบบทในกาลแล้วก็จะขึ้นบท “ลำนอก” หรือเรียกว่า “เรื่องเบ็ดเตล็ด” ก็จะเป็นเรื่องจากวรรณคดีต่าง ๆ เช่น ขุนช้างขุนแผน สังข์ทอง พระอภัยมณี อิเหนา จันทโครพ เป็นต้น การแทรก “ลำนอก”

เข้ามา ก็เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศให้เกิดความสนุกสนาน ในบทลำนอกนี้ อาจร้องเป็นทำนองเพลงลำตัด เพลงนา หรือ เพลงฉ่อย ก็ได้ แต่ส่วนมากนิยมว่าเป็นเพลง “ลำตัด” ชาวบ้านมักเรียกบทนี้ว่า “บทยกมาลัย” คือถือเป็นการพลิกแพลงตามความถนัดของผู้เล่น แต่เดิมไม่มีการเล่นลำนอก หรือเล่นเบ็ดเตล็ด เพิ่งจะมี

ขึ้นในภายหลัง เพื่อที่จะให้การสวดมาลัยมีความสนุกสนานเพิ่มขึ้นในสมัยก่อนการฝึกหัดหรือการซ้อมสวดมาลัยมีปัญหา มาก เพราะการสวดมาลัยทำกันเฉพาะใน งานศพ หากฝึกหัดหรือซ้อมสวดมาลัยในบ้าน ถือว่าไม่เป็นมงคล ผู้ฝึกหัดหรือวงมาลัยจึงต้องไปซ้อมหรือฝึกหัดกันที่ชนากกลางทุ่งนา ป่าช้า ในวัดหรือในโรงนา ไม่สะดวก จึงทำให้ประเพณีการสวดมาลัยค่อย ๆ เสื่อมหายไปในปัจจุบัน

เล่นสวดพระมาลัย ต้องเป็นคนอ่านหนังสือแตกฉาน เคยบวชเรียนมาก่อนบ้าง คณะสวดพระมาลัย คณะหนึ่งมีจำนวน ๔ คน (หรือมากกว่าก็ได้) ทำหน้าที่เป็นแม่เพลง (แม่คู่) ๒ คน เป็นลูกคู่ (คู่หู) ๒ คน แต่ละคนถือตาลปัตร แต่งกายตามมีตามเกิดหรือเรียนแบบพระสงฆ์บ้าง หรือแต่งกายออกไปทางตลกขบขันบ้าง เน้นสนุกสนานขบขัน ลางวงมีเครื่องแบบเครื่องดนตรีประกอบ เช่น กลอง รำมะนา ปี่ ขลุ่ย เป็นต้น ลางครั้งเวลาสวดมีการกระทู้ด้ามตาลปัตร เล่นลำนอกกระโดดโลดเต้นบ้าง และมักจะตีมโหรีบ้างเพื่อป้องกันง่วง และปลุกเร้าใจให้มีอารมณ์สนุกอยู่เสมอ การสวดพระมาลัยมีพิธีการ เริ่มต้นด้วยการ “ตั้งนม” เพื่อไว้ครุก่อนตามธรรมเนียม ดำเนินเรื่องเรียก “ตั้งในการ” คือ กล่าวถึงประวัติของพระมาลัย กล่าวบทที่เรียกว่า “สำหรับบท” คือ กล่าวถึงพุทธประวัติและพระเกียรติคุณของพระองค์ กล่าวบทที่เรียกว่า “พระเถร” คือ กล่าวบทคุณพระมาลัยผู้เป็นต้นเรื่อง กล่าวบท “ฉันทา” คือ บรรยายคุณของการสมาทานศีลโทษการผิดลูกผิดเมียผู้อื่น กล่าวบท “เมียบ้าน” คือ บรรยายความซื่อซำในการคบขู้ผิดศีลธรรม กล่าวบท “เบ็ดเตล็ด” หรือ “ลำนอก” คือ เป็นการกล่าวเล่นนอกเรื่องพระมาลัย ❀

คำสั่งสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดทำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อศึกษาและเผยแพร่ทางเทศกาล
ประเพณีสำคัญด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้วย สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม พิจารณาจัดสรรงบประมาณให้ดำเนินการ จัดโครงการส่งเสริม สนับสนุน การอนุรักษ์ฟื้นฟูขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัด ภายใต้กิจกรรม ส่งเสริมหมู่บ้านท้องถิ่นไทย สืบสานสายเลือดภูมิปัญญาท้องถิ่น : การรวบรวมองค์ความรู้จาก ภูมิปัญญา สู่การศึกษาและเผยแพร่และได้มอบหมายให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินการ จัดกิจกรรมกิจกรรม ส่งเสริม หมู่บ้านท้องถิ่นไทย สืบสาน สายเลือด ภูมิปัญญาท้องถิ่น : การรวบรวม องค์ความรู้จากภูมิปัญญาสู่การศึกษาและเผยแพร่เพื่อจัดเก็บข้อมูลและเผยแพร่องค์ความรู้ ประวัติความเป็นมา เทศกาลงานสำคัญด้านศาสนา ศิลปะประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความรู้ ความเข้าใจ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ภูมิปัญญางานประเพณีด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการ จัดทำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเผยแพร่และศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการจัดทำองค์ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อศึกษาและเผยแพร่ด้านเทศกาล ประเพณีสำคัญด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จังหวัด นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

๑. วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช	ประธานกรรมการ	๒. นางทิพย์ทิวา นพรัตน์	กรรมการ
๓. นางสาวอุไรวรรณ แดงงาม	กรรมการ	๔. นางรัชฎาพร ดวงแก้ว	กรรมการ
๕. นางภาพพิมพ์ ชุมทอง	กรรมการ	๖. นางสาววนิดา จิตต์ตั้ง	กรรมการ
๗. นายวัชรเกียรติ พันธ้อไร่	กรรมการ	๘. นายคาน้ำเงิน จະระนิล	กรรมการ
๙. นางสาวสุธรรม โมรา	กรรมการ	๑๐. นางอำภัพันธ์ พรหมธา	กรรมการ
๑๑. นางบุญยวีร์ ยูโสธ	กรรมการ	๑๒. นางสาวกร นวลปาน	กรรมการ
๑๓. นางกาญจนา แสงศรี	กรรมการ	๑๔. นายโสภาค กู้ตอก	กรรมการ
๑๕. นางสุกรี เขียวบรรจง	กรรมการ	๑๖. นางสาวจิรนนท์ ญาตีพัฒ	กรรมการ
๑๗. นางภณิดา เพชรอักษร	กรรมการ	๑๘. นางธัญญา ดวงอนันต์กิต	กรรมการ
๑๙. นางสุภาภรณ์ วัฒนสงค์	กรรมการ	๒๐. นางสาวนีย์ ทองมีเพชร	กรรมการ
๒๑. นางชลิตา รักษาสัตย์	กรรมการ	๒๒. นางปัทมาสน์ สุวรรณพงศ์	กรรมการ
๒๓. นางสาวมนัสนันท์ ขาวทอง	กรรมการ	๒๔. นายกิตติศักดิ์ อักษรวงศ์	กรรมการ
๒๕. นางสาวศรัญญา สิงห์หุ้ย	กรรมการ	๒๖. นางสาวอำนวยการ สุดสุข	กรรมการและเลขานุการ

ทั้งนี้ ขอให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง ดำเนินการจัดทำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อศึกษาและ เผยแพร่ทางเทศกาล ประเพณีสำคัญด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เป็นไปด้วย ความเรียบร้อย

สั่ง ณ วันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(นางกฤตชญา ตระบันพุกษ์)

วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช

องค์ความรู้จากภูมิปัญญาสู่การศึกษาและเผยแพร่
งานเทศกาลประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช
จัดพิมพ์ เดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔